

Екзарх Антим I, първ Екзарх на независимата Българска Православна Църква

Антим е роден през 1816 година в Лозенград, Османска империя, под името *Атанас Михайлов Чалъков*. Родителите му произхождат от село Татарлар, Лозенградско. Учи първоначално в гръцко килийно училище в родния му град. Замонашва се в Хилендарския манастир, където приема името Антим (1837). Учи в най-реномираното светско училище в Османската империя - *Великата народна школа* в цариградския квартал Куручешме (1843–1844). Работи като български учител в Лозенград (1849-50) и в Смирна (Измир) 1850-52. Завършва с първия випуск богословското училище на остров Халки, със съдействието на руския консул в Смирна е изпратен да учи в Одеската семинария, където се дипломира като магистър богослов през 1856 г.

След завръщането си от Русия става преподавател, а за известно време и ректор на богословското училище на о. Халки. През 1861 г. е назначен от Патриарх Йоаким II за Преславски митрополит, но отказва да встъпи в длъжност преди уреждане на църковния въпрос на българското паство.

В 1862 година е екзарх в [Сисанийската](#) (днес Гревена, Гърция) и [Корчанската епархия](#) (днес в Албания), а на 20 декември 1862 година е изпратен в проблемната за Патриаршията [Поленинска епископия](#) (Кукуш), управлявана от българина Партений Зографски. През 1868 става Видински митрополит на мястото на мразения и отзован след народни вълнения гръцки митрополит Паисий. Видинското паство му поставя условие да се противопостави на Цариградската Патриаршия, вследствие на което през декември 1868 г. Антим не упоменава името на Патриарха в църковна служба. Същата година подкрепя цариградските българи и отхвърля каноническото подчинение на Вселенската патриаршия. Член е на *Привременния синод* на Българската Екзархия, учредена през февруари 1870 г. и участва в Църковно-народния събор от 1871 г., поддържан от митрополитите Иларион Макариополски, Иларион Ловешки, Панарет Пловдивски и от църковни и светски лица. Активно участва в създаване на първия *Устав на Българската Екзархия*.

На 16 февруари (28 февруари нов стил) 1872 г. е избран за първ екзарх на Българската екзархия.

На 3 април 1872 г. турското правителство издава *Берат*, с който го признава за духовен лидер на Българската Църква. На 12 април го награждава с високия турски орден «Меджидие» 1-ва степен. На 11 май 1872 г. въпреки забраната на Патриарха, на Божествената литургия, Антим тържествено прочита акта за провъзгласяване на Българската Православна Църква за автокефална. В отговор, Константинополският Патриарх Антим VI лишава Антим I от владишки сан, а митрополитите Иларион Ловешки и Панарет Пловдивски са отлъчени от Църквата. На 16 септември 1872 г на Събор на Патриаршията, Българската Църква е осъдена и обявена за схизматична.

Развива активна дейност срещу униатската пропаганда. Играе съществена роля за изграждане на Екзархията и за културно-просветното издигане на българския народ, за създаване на единна образователна система, за организацията на учителски конгреси и т.н.

След Априлското въстание прави всичко възможно, за да бъдат запознати международната общественост и чуждите дипломати в Цариград за извършените от турците произволи и жестокости при потушаването на въстанието. За целта Антим съставя и разпраща меморандум до представителите на европейските държави. Принуждаван да опровергае изнесеното в меморандума. Антим отказва и по настояване на турските власти е освободен на 17 април 1877 г. от поста Български Екзарх и на 17 юли е заточен в затвора на гр. Ангора (Анкара).

Освободен в резултат на обща амнистия (март 1878), поема ръководството на Видинската митрополия. След завръщането си в България е председател на Учредителното събрание и на I Велико народно събрание (1879), което приема Конституцията на Княжество България. Начело е на българската делегация в Русия, която на 29 май 1878 г. поднася на император Александър II благодарност за освобождението на България. На 12 май 1879 г. освещава паметника на падналите герои на Шипка.

Сръбско-българската война

По време на Сръбско-българската война от 1885 година и сръбската обсада на Видинската крепост комендантът на крепостта и видни граждани предлагат на митрополит Антим да потърси убежище на левия бряг на р. Дунав, в отсрещния румънски град Калафат. Митрополитът отхвърля предложението с думите:

” *Това не е достойно за мене, трупът на пастира трябва да падне там, дето пада народ и войска* “

Антим I остава на поста си в обсадения Видин и морално поддържа защитниците му. Умира във Видин на 1 декември 1888 г. и е погребан в църквата Св. Никола. През 1934 г. в двора на Видинската митрополия е издигнат мавзолей на Екзарх Антим I.

Съставил Васил Попвасилев

По материали на Уикипедия (https://bg.wikipedia.org/wiki/Антим_I#)

и Православная Енциклопедия (<http://www.pravenc.ru/text/114146.html>)

Тракийско Дружество Антим 1, Бургас (<http://www.trakiec.org/>)